

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 500

van **IMMANUEL DE REUSE**

datum: 11 april 2022

aan **WOUTER BEKE**

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

Doven en slechthorenden - Gebruik tolkuren

Voor gebarentalige doven en slechthorenden kan een tolk Vlaamse Gebarentaal de communicatie bevorderen tussen enerzijds een dove/slechthorende persoon en anderzijds een horende persoon.

In het onderwijs, op het werk en in de leefsituatie hebben doven recht op toegankelijkheid d.m.v. die tolken mits men aan een aantal vereisten voldoet. Men moet ook een aanvraag indienen bij de bevoegde instanties.

Tolkuren (O-uren) in het onderwijs wordt via de onderwijsoverheid geregeld. Wat de arbeidssituatie betreft, kunnen dove personen terecht via VDAB. In dat geval spreken we over A-uren. Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) staat in voor de uren in de leefsituatie, L-uren genoemd.

De tolkprestaties en de hieraan verbonden vervoerskosten worden door de Vlaamse overheid vergoed.

Het Vlaams Communicatieassistentiebureau voor Doven vzw (CAB) staat in voor de praktische coördinatie van de tolkenwerking in Vlaanderen.

De minister gaf in zijn beleids- en begrotingstoelichting het volgende aan: "We zullen in 2022 samen met Welzijn, Onderwijs en Werk concrete stappen nemen om het tolkstatuut te verbeteren (verhogen tolkvergoeding en km-vergoeding). We maken ook samen met VDAB werk van een structurele verankering van de afstandstolkendienst in de werking van het Vlaams Communicatie Assistentie Bureau voor Doven (CAB)."

1. Hoeveel personen maken gebruik van tolkuren? Graag een opsplitsing per groep.
2. Hoeveel rechten werden de voorbije jaren toegekend?
3. Worden de uren voldoende besteed? Zo niet, wordt de oorzaak hiervan onderzocht?
4. Er is een groter pakket L-uren per persoon beschikbaar gesteld.

Is er een stijging van het verbruik per persoon merkbaar? Werden die mensen op de hoogte gebracht van de stijging?

5. L-uren kunnen voor heel wat zaken binnen de leefsituatie gebruikt worden.

Waarvoor worden ze het meeste gebruikt?

6. Zijn er voldoende tolken beschikbaar om tegemoet te komen aan de toegekende tolkuren? Aan de gevraagde tolkuren? Indien er te weinig tolken zijn, welke initiatieven neemt de minister om hieraan tegemoet te komen?

7. Zijn er concrete stappen ondernomen met de verschillende departementen om het tolstatuut te verbeteren? Zo ja, welke stappen? Zo niet, wanneer wordt actie ondernomen?
 8. Is er intussen al een structurele verankering van de afstandstolkendienst in de werking van het CAB? Is het overleg met VDAB al opgestart?
-

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Ben Weyts (487), Wouter Beke (500).

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 500 van 11 april 2022

van **IMMANUEL DE REUSE**

1. In 2021 maakten 905 personen gebruik van tolkuren in kader van een leefsituatie, 97 personen in kader van een onderwijssituatie en 452 personen in kader van een werksituatie.

Het aantal tolkgebruikers in het Vlaams onderwijs, opgedeeld naar tolktype en onderwijsniveau is terug te vinden in tabel 1 in de bijlage.

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) raadpleegde de CAB-databanken op 26/04/2022 en deed de gevraagde analyse.

2. In de periode 2018-2021 werd aan 270 personen het recht op tolkuren in de leefsituatie (L-uren) toegekend. In onderstaande tabel is dit opgesplitst naar het jaar van toekenning.

Tabel 1: Aantal toegekende rechten op L-uren (2018-2021)

Jaar	2018	2019	2020	2021
Aantal toegekende rechten op L-uren	72	61	58	79

Naast het beleidsdomein Welzijn kent ook het beleidsdomein Onderwijs en het beleidsdomein Werk het recht op tolkuren toe. Stelt de persoon een vraag naar tolkuren in een onderwijssituatie (O-uren) dan wordt dit toegekend door het beleidsdomein Onderwijs. Stelt de persoon een vraag naar tolkuren in een werksituatie (A-uren) dan wordt dit toegekend door het beleidsdomein Werk.

Het aantal rechthebbenden op het gebruik van tolkuren in het Vlaams onderwijs, eveneens opgedeeld naar tolktype en onderwijsniveau is terug te vinden in tabel 2 in de bijlage.

AGODI raadpleegde de AGODI-databanken op 26/04/2022.

3. De dove of doofblinde beslist zelf over het al dan niet inzetten van de aan hem of haar toegekende tolkuren in de leefsituatie (L-uren). De globale benutting van L-uren daarentegen wordt nauwlettend opgevolgd door het Vlaams Communicatie Assistentie Bureau voor Doven vzw (CAB). Als er indicaties zijn van onderbenutting dan zal het CAB dit onderzoeken. Zo onderzocht het CAB in 2019 nog het ondergebruik van L-uren (zie <http://www.cabvlaanderen.be/doc/Onderzoeksverslag%20CAB%20-%20Ondergebruik%20L-uren.pdf>).

De tolkgebruiker binnen het Vlaams onderwijs beslist zelf over het al dan niet inzetten van het tolkurenpakket waar hij of zij recht op heeft. De onderwijsadministratie onderzoekt niet specifiek of en voor hoeveel concrete tolkopdrachten rechthebbenden een tolk aanvragen bij het CAB.

4. In 2020 werd het aantal L-uren per persoon verhoogd voor zowel doven als doofblinden maar omwille van de opgelegde beperkingen ter preventie van de verspreiding van corona dienden ook de dove en de doofblinde gebruikers in 2020 en 2021 hun sociale activiteiten sterk in te perken. Door die opgelegde beperkingen was in 2020 en 2021 de verwachte stijging van het verbruik niet merkbaar. De verwachting is dat in 2022 wel een stijging merkbaar zal zijn.

De personen werden via verschillende kanalen op de hoogte gebracht. Via een nieuwsbericht op de website van het VAPH en een artikel in de VAPH-nieuwsbrief werd de verhoging aangekondigd. In het VAPH-magazine Sterk werd aan de hand van een persoonlijk verhaal de verhoging bekendgemaakt. Het CAB evenals Doof Vlaanderen verspreide informatie over de verhoging via haar eigen communicatiekanalen.

5. Het CAB vraagt enkel aan te geven welke tolkuren men wenst in te zetten (A, O of L-uren) en voor welke situatie maar vraagt omwille van privacyredenen niet een gedetailleerde omschrijving van de tolkopdracht op. Uit die registraties blijkt dat L-uren veelal ingezet worden bij familiale gelegenheden, bij het uitoefenen van een vrijetijdsactiviteit en in medische situaties.
6. Eind 2021 zijn er 167 actieve tolken voor tolkopdrachten in leef-, werk- en onderwijssituaties waarvan ongeveer 149 als zelfstandige actief. Slechts een beperkt aantal (25%) van hen tolkt voltijds. Ten opzichte van voorgaande jaren nam het aantal actieve tolken af. Bijkomend is er sprake van een beperkte instroom van afgestudeerde tolken en een beperkte instroom van zelfstandige tolken in bijberoep die alsnog voltijds willen tolken in hoofdberoep. Het is niet onwaarschijnlijk dat in de komende jaren de oplossingsgraad kan dalen doordat er onvoldoende tolken gevonden worden om tegemoet te komen aan de gevraagde tolkuren. Momenteel zijn er nog net voldoende tolken om tegemoet te komen aan de gevraagde en toegekende tolkuren dankzij de intensieve bemiddeling van het CAB. Voor korte tolkopdrachten, zoals vaak in de leefsituatie het geval is, wordt het moeilijker en moeilijker om een tolk gebarentaal te vinden ondanks dat de oplossingsgraad voor tolkuren in de leefsituatie 95% bedraagt in 2021. Tolkopdrachten in de leefsituatie moeten nu meer dan vroeger concurreren met lucratieve tolkopdrachten in andere situaties waar de tolk vrij de tolkvergoeding kan bepalen (vb. tolkopdracht muzikfestival, persconferenties, ...).

Om het beroep van een tolk gebarentaal aantrekkelijker te maken, en zo de oplossingsgraad minstens te behouden en te doen stijgen werd met de drie betrokken beleidsdomeinen (Welzijn, Onderwijs en Werk) een groeipad afgesproken om de verloning van een tolkopdracht te verhogen evenals het statuut van de tolk te verbeteren.

Ondanks de intensieve bemiddeling door het CAB, zien we dat de invullingsgraad in het onderwijs de laatste jaren daalt.

De oplossing, die ook door de Beroepsvereniging Vlaamse Gebarentaaltolken (BVG) naar voren wordt geschoven, is de activering van meer tolken vanuit bijberoep naar hoofdberoep, waardoor we meer tolkuren zullen kunnen invullen. Daarvoor moet een loonsverhoging doorgevoerd worden. Hier zullen we, vanuit de beleidsdomeinen Werk, Onderwijs en Welzijn, samen op inzetten.

Er komt een verhoging van het uurloon en de kilometervergoeding van de tolken Gebarentaal en schrijftolken gefaseerd over drie kalenderjaren teneinde de tolken te motiveren om de stap van bijberoep naar hoofdberoep te zetten.

Een voorontwerp van besluit dat deze aanpassingen omzet in regelgeving voor de beleidsdomeinen Onderwijs en Welzijn, wordt voorbereid.

7. De afstandstolkendienstverlening loopt momenteel experimenteel via een abonnementssysteem tot eind 2022. CAB, VAPH en VDAB zitten hier op geregelde tijdstippen over samen. Het is momenteel te vroeg om uitspraken te doen over een eventuele structurele inbedding in de dienstverlening vanaf 2023.

BIJLAGE

Overzicht